

DVĚ VÝZNAMNÁ ŽIVOTNÍ JUBILEA

Uprostřed roku, kterým končí století, v němž vznikla česká onkologie se dožívají v plné pracovní a pozoruhodné společenské aktivitě shodného, a pro všechny známé zcela neuvěřitelného, životního jubilea dva stále mladí, ale zkušenostmi a vážností mimořádně významní členové České onkologické společnosti ČLS JEP. Dva blízcí přátelé, bez kterých si naši současnou onkologii neumíme představit. Biolog a molekulární onkolog prof. MUDr. Vladimír Vonka, DrSc. - nositel toho nejlepšího co v české teoretické onkologii máme a prof. MUDr. Josef Koutecký, DrSc. - zakladatel české dětské onkologie a náš dlouholetý předseda. Co zbývalo redakci Klinické onkologie, u těchto významných osobností, před kterými většina z nás stojí v němém obdivu, jímého, než požádat oba slavence, kteří mají tolik společného, o vzájemné přátelské laudace, které nyní rádi čtenářům předkládáme. Mnoho roků, pevně zdraví!

Klinická onkologie- Aleš Rejthar

K sedmdesátinám prof. MUDr. Josefa Kouteckého, Dr.Sc.

Josef Koutecký se narodil v Praze dne 31. 8. 1930. Po maturitě na Akademickém gymnasiu, které v minulosti dalo české kultuře tolik vynikajících osobností, zahájil v roce 1949 svá studia na lékařské fakultě Karlovy university. Rozhodnutí věnovat se medicíně vyplynulo z jeho přesvědčení, že právě ona mu umožní spojit přírodní vědy, jejichž kouzlu propadl, s humanitními ideály, které vyznával a hodlal uplatňovat ve svém životě. Lásky k dětem ho přivedla v průběhu studií na nově

zřízenou pediatričskou fakultu, kterou ukončil v roce 1955. Jeho lékařská dráha započala jako u drtivé většiny jeho spolužáků: umístěnkou byl přidělen do severočeského pohraničí. Svou postpromoční praxi zahájil v Janských Lázních, kde pracoval jako pediatr. I když nikterak nepodceňoval význam této činnosti, jeho touha věnovat se dětské chirurgii, v níž spatřoval své poslání, ho již po dvou letech přivedla na chirurgickou kliniku Fakulty dětského lékařství, kde se stal zákem prof. Kafky. Tam se opakovaně setkával s dětmi trpícími zhoubnými nádory. Vroucně prožíval jejich utrpení i žaly jejich rodičů a zneklidňovala ho malá účinnost tehdejších léčebných postupů. Brzy si uvědomil, jak by bylo výhodné soustředit malé pacienty tak, aby se jim mohlo dostat specializované léčby, která by respektovala zvláštní rysy pediatričských onkologických onemocnění. Již v 60. letech se mu podařilo vytvořit stanici, na které byly nemocné děti netoliko léčeny ale i dlouhodobě sledovány. Když nadějnou dráhu mladého chirurga neočekávaně přerušila nemoc, počal se věnovat dětem se zhoubnými nádory naplno. Stal se tak zakladatelem u nás nového lékařského oboru, který se dnes označuje jako dětská onkologie. Oddělení (později Klinika) dětské onkologie, které vybudoval, nebylo pracovištěm ledajakým. V průběhu desíti let je Koutecký dostal na úroveň srovnatelnou se světovou špičkou. Vedle jeho suverénní znalosti problematiky, hlubokého zaujetí, otevřenosti ke všem novým poznatkům medicínského výzkumu a schopnosti je kriticky vyhodnotit a rychle uplatnit v diagnostice i terapii, nemalou roli sehrálo i jeho umění vybrat si vysoce kvalitní spolupracovníky a nadchnout je pro práci, která tehdy u převážné většiny lékařů vzbuzovala spíše pocity bolestné mamosti. Již na konci 70. let patřil k našim předním klinickým onkologům a výsledky jeho práce začaly rychle pronikat do povědomí mezinárodní lékařské obce. Svě postavení v kontextu světové onkologie si klinika, kterou stále vede, udržuje dodnes. Výrazem uznání bylo i jeho pověření organizací a předsednictvím XXI. Světového kongresu dětské onkologie. Postupně vychoval řadu vynikajících žáků, kteří jsou zárukou toho, že se i v budoucnu česká dětská onkologie bude vyvíjet na vysoké úrovni.

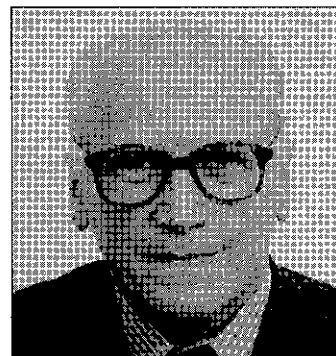
Po listopadové revoluci byl mezi prvními, kteří zformulovali jasný program k překonání zaostání, kterým naše university a lékařské vědy trpěly. Svými rozhodnými vystoupeními si získal sympatie a důvěru jak u široké veřejnosti tak i učitelského sboru a studentů a bylo přirozené, že byl zvolen revolučním děkanem 2. lékařské fakulty University Karlovy. Do této funkce byl vyslán akademickým senátem fakulty ještě třikrát, naposledy na konci minulého roku. Fakultu konsolidoval a modernizoval a vdechl jí ducha svobody, občanské i akademické. Při tom se mu podařilo vybudovat nové klinické oddělení dětské onkologie a nový pavilon určený teoretickým studiím v oblasti onkologie a molekulové a buněčné biologie.

Fakulta však nebyla a není jediným místem jeho působení. Výtečně zapracoval jako prorektor jím tak milované Karlovy university. V této funkci zorganizoval důstojné oslavy 650. výročí jejího založení. Je zakládajícím členem Učené společnosti České republiky a jejím současným předsedou. A je neúnavným organizátorem akcí, jejichž cílem je obnovení úcty k morálním hodnotám a občanským ctnostem v naší společnosti, které – jako by neávratně – vyprchávaly v dobách ne tak daleko minulých.

Oceňuji-li dnes dílo Josefa Kouteckého, nemohu opominout jeho chof Jitku, jejíž porozumění a neustávající podpora, jasný a pronikavý intelekt a vysoká osobní kultura sehrály důležitou roli v jeho životě.

Professor Josef Koutecký je mužem výjimečným. Je jednou z velkých postav české medicíny druhé poloviny 20. století a je učencem v pravém smyslu tohoto slova. Jeho bytost má však více rozměrů, které harmonicky souznívají. Je jedním z mála těch, jež mi život dovolil poznat, o kterých mohu říci, že úspěšně usilují o dosažení tří vrcholů lidského snažení, jakými jsou dobro, krásno a vědění. Patří mezi ty, kteří dokáží rozezvučet lidské mysle, vyhnět z nich duchovní prázdnotu a zbavovat je lhostejnosti, onoho nejhoršího atributu postmoderní doby. A to vše koná ve věku, kdy převážná většina jeho vrstevníků je už dávno na odpočinku. Josef Koutecký je oddaným cítelem antiky. Zakončím proto svou laudaci výrokem proslulého římského řečníka, který pokládám za patřičný: „Pectus est enim, quod disertos facit, et vis mentis.“ V. Vonka

Profesoru Vladimíru Vonkovi v přátelství a s úctou

Vladimír Vonka se narodil ve znamení Lva - 31. července 1930. Já o měsíc později, přesně na den. To už vládla Panna. Zmiňuji to proto, že kdybych se s narozením opozdil, mohlo nás to připravit o setkání. Nevím jak Vládě, ale mne by to moc ochudilo.

Setkali jsme se v roce 1949. Oba nás tehdy přijali na pražskou lékařskou fakultu. Od té doby jsme se potkávali, prohodili pár slov a respektovali se. Ale trvalo to ještě pěkných pár let, než jsme se skutečně poznali. Poznání, které mám na

mysli, přichází jaksi samo, zřídka a je vzácné. Někdy tak vnímám tmou a její nejnitřnější poselství. Černá a houstecká až do pomyslného zhmotnění. Lidský vztah nabývá vroucnosti a zduchovní do báječného přátelství. Takové k Vládě cítím.

Sledovat jeho přímočarou, intelektuálními a charakterovými vlastnostmi budovanou kariéru, je hodné pozornosti, obdivu a uznání. Jen první popromoční rok se letmo dotknul klinické medicíny v ústecké nemocnici (vnitřní a infekční nemoci). Pak ho zcela pohltila badatelská vášeň: odd. virových neuroinfekcí Ústavu epidemiologie a mikrobiologie v Praze (1956/57), Výzkumný ústav imunologický v Praze (1957/60), laboratoř pro výzkum poliomyelitidy tamtéž (1961/64), odd. virologie a epidemiologie Baylor College of Medicine Houston (1964/65 - výzkumný pracovník WHO), Výzkumný ústav imunologický v Praze (1965/71 - šéf odd. biologie virů) a v tomto období hostující profesura virologie opět v Houstonu (1968/69), ÚSOL v Praze (1971/91 - vedoucí lékař odd. experimentální virologie), odkud si „odskočil“ na mikrobiologické odd. Pennsylvánské státní univerzity v Hershey jako hostující vědecký pracovník (1983/84) a od roku 1991 dosud ÚHKT v Praze (vedoucí oddělení experimentální virologie). Oblastí hlubokého Vonkova zájmu o viry přibývalo, aniž by opustil pro-

blematiku už studovanou. Virové vakcíny (1957), genetika virů (1960), virová kancerogeneze (1965) a genová terapie (1995). Byl průkopníkem molekulové biologie u nás (označení molekulární nemá rád) a usiluje o stanovení podmínek genové terapie - zasvěceně a s vědomím všech problémů, které ji budou provázet. Výsledky své úžasné práce sděloval profesor Vonka průběžně vědecké obci (více než 250 publikací, sedm monografií a kapitol v monografiích). Počet vyřešených a vysoce oceněných výzkumných úkolů je úctyhodný (dvakrát cena ministra zdravotnictví ČR). Profesor Vonka je ovšem také nadšeným a s úctou přijímaným učitelem mediků a postgraduátů a tak se není co divit, že vědeckých i pedagogických hodností časem přibývalo: kandidatura věd (1963), doktorát věd (1981), profesura (1992 - kromě té hostující v USA). Prostor uvést všechna členství v četných společnostech, radách, komisích, ani výčet ocenění, která jubilant získal, nemám. Ale musím prohlásit, že součet všeho, co profesor Vonka docílil je fascinující. Patří nepochybně k nejpřednějším vědcům - biologům.

Zájmy profesora Vonky samozřejmě přesahují obor virologie. Intenzivně se zabývá filozofií věd. Slyšel jsem jeho přednášku „K problému kauzality v medicíně“, kterou proslovil na zasedání Učené společnosti České republiky, jejímž je zakládajícím členem. Byla brilantní, právě tak jako jeho mluvené i tištěné úvahy o četných problémech genového inženýrství. Protože „historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae,

magistra vitae, nuncia vetustatis“ (historie je svědectvím času, světlo pravdy, život paměti, učitelka života, zvěstovatelka dávných dob - Cicero), a profesor Vonka to bezvýhradně uznává, věnuje soustředěný zájem historii.

Vzácné chvíle oddechu, ať v Praze či na chalupě, tráví společně s věrnou životní partnerkou - paní MUDr. Jarmilou. Je mu po celý život oporou ve všem. V Praze také často s výtvarným uměním, které miluje. Rád sdílím Vládovo radostné nadšení, když mi světuje jaký obraz a za jakých okolností se mu podařilo získat.

Profesor Vonka disponuje kromě výsostného vědění velkou, ctnostnou a nádhernou duší. Nemám právě rád tak často používanou předponu nej-. Kdo z nás má právo soudit o někom nebo o něčem, že je „nej“? Ale u Vládi Vonky neváhám. Patří mezi těch nemnoho, kterým to „nej“ přísluší, protože on patří k nejvzdělanějším, nejvlídnějším a nejschovivavějším, nejlidštějším a nejslušnějším. Jsem vděčný osudu, že mi daroval jeho přátelství. Máme na sebe trestuhodně málo času a měli bychom ho najít - dokud je čas! A pokud ho najdeme, ani bychom nemuseli moc hovořit. Ono už pouhé vědomí vzájemně vnímaného ladění je nenahraditelným požehnáním.

Kdybych směl použít k charakteristice Vladimíra Vonky jenom jedno jediné slovo, ani na chvíli bych nezaváhal: Ušlechtilost. Ad multos annos, milý Vládo!

Tvůj Josef Koutecký